

Amatai viduramžių mieste

Visuotinės istorijos pamoka septintoje klasėje

Irina Muštavinskaja

Pamokos tikslai:

- susipažinti su viduramžių dirbtuvės darbu;
- sužinoti apie cechų taisykles;
- gebėti sisteminti žinias;
- pagrįsti pagrindinę teksto informaciją;
- gebėti kelti įvairius klausimus;
- kūrybiškai pertvarkyti gautą informaciją.

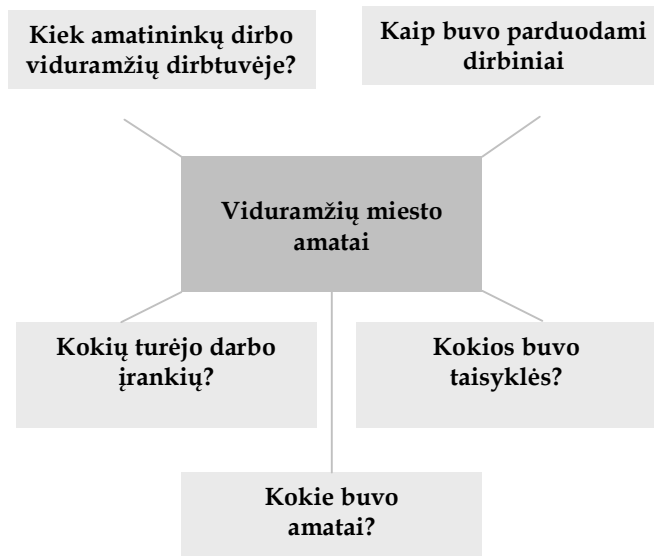
Pamokos eiga

Būtinai paaiškinimai. Pamoka susideda iš dviejų dalių. Kiekvienoje jų įgyvendinama žadinimo – prasmės suvokimo – apmąstymo schema. Pagrindinis pirmosios pamokos dalies metodas – „tinklo nėrimas“, antrosios žaidimas „Kaip jūs manote?“ Svarbu ir bendras temos apmąstymas, kur gali pagelbėti „storų“ ir „plonų“ klausimų lentelė bei „tinklo“ išplėtojimas.

Kortelių žaidimas 4-6 mokinių grupėms

Žadinimo stadijoje mokiniai, dirbdami grupėmis (5 grupės), pasitelkę proto šturmo metodą, turi išsivaizduoti, ko reikia (išskyrus žaliavas) norint viduramžių mieste atidaryti amatų dirbtuvę (auksakalių, ginklininkų, medžio drožėjų, audėjų, puodžių).

Nuomonės užrašomos į „tinklą“ lentoje. „Tinklo nėrimas“ - tai prasminių teksto vienetų išskyrimas ir tam tikras grafinis apipavidalinimas. „Tinklas“ turėtų atrodyti maždaug taip:

Šiame pamokos etape apsilankysime amatininko dirbtuvėje ir sužinosime, kaip joje darbas buvo organizuojamas, kaip realizuodavo dirbinius, kokie buvo darbo įrankiai, ir taip toliau, t. y. pamėginsime atskleisti tuos plano punktus, kuriuos patys numatėme.

Pasmės suvokimo etape pasinaudosime E. Agibalovos ir G. Donskovo „Viduramžių istorijos“ vadovėliu. Štai nedidelė teksto ištrauka:

Kas dirbtuvėje dirbo?

Svarbiausias darbininkas buvo amatininkas – meistras. Jis buvo ir pačios dirbtuvės bei visų įrenginių ir įrankių savininkas. Ilgą laiką meistrai dirbo atlikdami pirkėjų užsakymus, bet vėliau ėmė gaminti prekių daugiau ir pardavinėti jas turguje. Dirbtuvė kartu buvo ir krautuovė, kur meistras parduodavo savo darbus.

Miestietis amatininkas buvo ir smulkus darbo įrankių savininkas, ir savarankiškas savo dirbtuvės darbininkas. Kitaip nei valstietis, amatininkas dirbdavo pagal užsakymą arba gamino parduoti skirtas prekes.

Be meistro, dar buvo mokinių ir pameistrių. Paaugliai mokiniai mokėsi amato ir atlikdavo pagalbinus darbus. Kad išmokyti amato, reikėjo ilgai mokytis – nuo dvejų iki aštuonerių metų. Atiduodamas sūnų mokytis, tėvas jį daugeliui metų palikdavo meistro žinion. Nelengva buvo mokiniams. Meistro šeimoje juos versdavo dirbti ūkio darbus; neretai ant jų pasipildavo šeimnininko keiksmas ir smūgiai. Mokslui einant į pabaigą, mokinys jau galėdavo darbą atlikti savarankiškai, bet meistras ir toliau naudodavosi jo nemokamu darbu.

Pagrindinis meistro pagalbininkas, jo dešinioji ranka, buvo pameistras – jau mokąs amatą darbininkas. Už savo darbą jis gaudavo uždarbio Pameistras gyveno meistro namuose, kartu su juo valgė prie stalo, buvo nuolat jo prižiūrimas, o neretai ir vesdavo šeimnininko dukrą. Sukaupęs reikiamą sumą pinigų, pameistras galėdavo atidaryti savo dirbtuvę ir tapti meistru. Tam jis turėdavo išlaikyti sunkų egzaminą: savo lėšomis sukurti šedevrą pavyzdinį kūrinį.

Apmatymo stadijoje grįžtame prie „tinklų“ ir pildome juos remdamiesi gauta informacija. Užrašoma sąsiuvinuose, o tada pasakoma kitiems mokiniams.

Antroje pamokos dalyje **žadinimo stadija** susiejama su kita vadovėlio teksto dalimi.

Neaptarti lieka skyriai, kur kalbama apie amatų dirbtuvių darbo organizavimo taisykles. Mokytojas sako mokiniams, kad viduramžių miestuose amatininkai būrėsi į susivienijimus – cechus, turinčius savas darbo taisykles. Mokiniams siūloma atlikti užduotį – visos grupės gauna po žaidimo lapą ir kortelių rinkinį.

Žaidimo lapas:

Žaidimo eiga

1. Vienas grupės narys korteles sumaišo ir išdalija. Jei kas nors kortelių gaus daugiau, nesvarbu.

2. Su niekuo nesi tardamas, kiekvienas mokinys skaito, kas kortelėse parašyta, tada jas atversta deda į tą žaidimo lapo vietą, kur, jo nuomone, jos turėtų būti. Pavyzdžiui, vienoje iš jūsų kortelių parašyta: „Jei tik nori, mokinys gali išsakyti savo nuomonę“. Jeigu manote, kad šis teiginys VISADA teisingas, dėkite kortelę į vidinį žaidimo lapo lauką, jei manote, kad taip būna KAI KADA, - į vidurinį, o jeigu, jūsų nuomone, šis teiginys NIEKADA nebūna teisingas, - į kraštinį.

3. Kai visi grupės nariai savo korteles išdėliojo, būtina – vis dar su niekuo nesitariant – atidžiai apžiūrėti, kaip jas išdėliojo kiti. Jei kam nors iš grupės pasirodys, kad kuri nors kortelė padėta ne vietoje, jis paima ją ir užverčia.

4. Šiam etapui baigusis nagrinėjami rezultatai: neužverstos kortelės atspindi bendrą grupės nuomonę.

5. Toliau aptariama kiekviena apverstoji kortelė. Išsiaiškinama, kas ją į tą lauką padėjo ir kas apvertė. Tada aptariama, kur tikroji kortelės vieta.

Žaidimo kortelės:

1. Visi meistrai gaminius darė pagal nustatytą pavyzdį.
2. Cechai reikalavo turėti tik tam tikrą skaičių staklių.
3. Cechai nurodydavo, kiek dirbtuvėje gali dirbti mokinių ir pameistrių.
4. Cechai draudė dirbti tamsiu paros metu.
5. Cechams rūpėjo gaminių kokybė.
6. Iš miestų buvo vejami cechams nepriklausę amatininkai.
7. Cechams priklausantys amatininkai rengdavo bendras šventes.
8. Cechai turėjo savo herbą ir vėliavą.
9. Cechai turėjo savo bažnyčią ir kapines.
10. Cechai padėjo susirgusiems ir nelaimės ištiktiems amatininkams.

Vyksta žaidimas „Kaip jūs manote?“ Žaidimo lape išdėliojamos kortelės, aptariama ir išsiaiškinama jų vieta. Žaidimui baigusis, prasmės suvokimo stadijoje mokiniams pasiūloma perskaityti vadovėlio tekstą, kurio ištrauka toliau pateikiama.

Cechai - amatininkų, susivienijimai

Ilgą laiką valstiečiai reikiamus daiktus gaminosi patys, todėl amatininkų gaminius mažai kas pirkdavo. Miestiečiai meistrai siekė pritraukti kuo daugiau pirkėjų ir apsaugoti nuo kaimo amatininkų konkurencijos. Tik kartu jie galėjo apsiginti nuo feodalų priespaudos ir plėšikavimų bei kovoti su patricijais dėl teisės dalyvauti miestą valdant.

Kaip matome, amatininkai turėjo daug bendrų interesų. Taigi viename mieste gyvenę vienos specialybės meistrai būrėsi į susivienijimus – cechus. Neretai jie apsigyvendavo vieni greta kitų, taip atsirasdavo ištisos vieno amato meistrų gatvės.

Bendrame susirinkime meistrai priimdavo statutą – taisykles, privalomas visiems cecho nariams. Statutas reikalavo, kad visi meistrai gaminius dirbtų pagal nustatytą pavyzdį. Jame buvo nurodyta, kiek kiekvienas meistras galėjo turėti staklių, kiek mokinių ir pameistrių jam buvo galima laikyti. Statutas draudė meistrams vieniems iš kitų vilioti užsakovus ir pirkėjus, mokinius ir pameistrius. Kad būrų išvengta gaisrų, jis taip pat apibrėžė darbo laiką ir draudė „dirbti degant žvakei“. Cechai nurodydavo gaminio pardavimo kainą, pameistrių atlyginimo dydį, pirkto žaliavas ir skirstė jas meistrams už tą pačią kainą. Kokių gi taisyklių laikėsi cechai? Jie siekė, kad vieni meistrai nepraturtėtų per kitus. Dėl to reikėjo visiems sudaryti vienodas sąlygas

gaminant ir parduodant prekes. Ypač cechai siekė aukštos gaminių kokybės. Šlovė apie gerą meistrą sklido ir už miesto, traukdama net tolimų vietovių pirkėjus.

Cechams vadovaudavo renkami seniūnai. Jie prižiūrėjo, kaip laikomasi statuto, ir griežtai baudė tuos, kurie jį pažeisdavo. Kad pardavinėjo mažiau sveriančias bandeles, Londono kepėjas buvo vežiojamas po miestą narve ir kentė visuotines patyčias. Paryžiuje ir kituose miestuose prastos kokybės dirbiniai buvo rodomi turgaus aikštėje prie gėdos stulpo. Labiausiai paplitusios bausmės buvo baudos. Siekdami būti visiški turgaus aikštės šeimininkai, meistrai persekiojo ir net vydavo iš miesto amatininkus, kurie cechams nepriklausė. Buvo atidžiai stebima, kad turguje savo gaminiiais ne prekiautų amatininkai iš kitų miestų ir kaimo.

Apmatymo stadijoje, perskaičius tekstą, mokinių prašoma vėl išdėlioti korteles ir aptarti rezultatus. Mokiniai įvardija abejonių jiems sukėlusias korteles ir parvirtina arba paneigia jose užrašytus teiginius remdamiesi vadovėlio tekstu. Kortelės ir citatos nurodomos pasitelkus aktyvaus klausymo metodą (kad būtų išvengta kartojimosi).

Dirbant su kortelėmis panaudota tik dalis teksto. Norint paskelbti visą informaciją, mokiniams skiriama užduotis sugalvoti grupėse du „storus“ ir du „plonus“ klausimus, susijusius su pamokoje dar negirdėta informacija. Braižoma lentelė. Dešinėje jos skiltyje rašomi klausimai, atsakymas į kuriuos paprastas ir trumpas (pavyzdžiui: „Kiek žmonių dirbdavo dirbtuvėse?“), o kairėje – į kuriuos reikia atsakyti išsamiai, plačiai („Kas lėmė amatininkų cechų atsiradimą miestuose?“).

?	?
1.	1.
2.	2.

Aptarę klausimus, grįžtame su mokiniais prie „tinklų“ ir prašome nurodyti likusias „tinklo akis“ bei nubraižyti naujas. Pranešame, kad namie reikės baigti „nerti tinklus“.

Irina Muštavinskaja - sertifikuota KMUSR lektorė Sankt Peterburgo 177-osios gimnazijos direktoriaus pavaduotoja.
